

**** (zie onderaan tekst)

Even vooraf, *unapologetic*, hoorde u dat woord zonet? ik heb 't snel voor ons gegoogled, betekent schaamteloos of onbevangen, zeker niet academisch en nu mag u kiezen: is *Big data* onbevangen of schaamteloos, of zijn beide opties goed. Optie 'weet niet', staat er niet tussen, de jury heeft gesproken.

AANWEZIG

Geachte burgemeester Vermeulen, geacht bestuur van de Stichting Zutphen Literair, beste tweekopsjury Maria Barnas en Onno Kusters -criminals van het stunning juryrapport-, lieve Annette Portegies en Mirjam van Hengel, mijn redacteurs/ uitgever, vliegende engelen tijdens mijn verzamelwoede van *big data*, hier neergestreken, lieve oude vader Vegter van vijftienentig die uit Epe is gekomen om er helemaal bij te zijn, dierbare zonen, fijne siblings, familie, collegadichters (Arjen en Hagar) oude en nieuwe vrienden en lieve onbekenden. Hoe speciaal is dit en wat een juryrapport. Schitterend geschreven, maar legt ook nog eens een grootse brug tussen big data en eerdere poezie. Als het waar is dat mijn werk vrouwen na mij inspireert zich uit te spreken op papier, dan heb ik een steen in een plas gegooid. Dank voor die plaatsbepaling. Ik word er blij van en onuitstaanbaar onhandig.

ANDER ONDERWERP

Geachte allen, een boekpresentatie is nog geen prijs, maar een prijs is wel een boekpresentatie. Er is geschreven, het is gezien en het wordt gevierd! Ik dank jullie voor dit momentum, dit feest voor de dunne bundel met de dikke titel. Ik ben vrolijk en hang slingers op. Geel blauwe, helaas. Toen de allereerste recensie van *Big data* in 2020 binnen een paar dagen na verschijning op ons matje lag, appte Annette, mijn uitgever één woord: rechtvaardigheid. Ik ben geen jurist maar mijn *Big data* eiste zeker bestaansrecht op. Het verzocht toegang tot het literair discours, om het eens even te hebben over *femalegaze* ten opzichte van dominante *malegaze* (de geïncorporeerde mannenblik op vrouwen, ook door vrouwen belichaamd). Het was toch allang tijd voor gesprek over sleetste keuzen versus actuele ervaring. Maar eerlijk is eerlijk, deze bundel schreef ik langs de lijnen van pijn en verdriet en intense gevoelens van onmacht. En hoe ga je daar dan over schrijven? En heb je het dan nog over kunst? Of holt zo'n werkje inderdaad richting therapie, het woord viel immers in het allerlaatste deel van de bundel, de jury refereerde er fijntjes aan. Het schrijven van de monoloog over de toeren van een hedendaagse Medea en een misschien ietsje minder hedendaagse Jason werd een persoonlijk forensisch onderzoek. Want, botsing op botsing, vlek op vlek: in mijn bundel staan 'gehechtheid en slijtage' op gespannen voet met elkaar. Er komt scheuring van in een verhouding. Een systeem valt uit elkaar. Voordat de troepen definitief hergroeperen moeten de sporen onderzocht worden door een technische recherche. Ik schreef getuigenverklaringen, volstrekt subjectief. De objectieve feiten plakte ik steeds als memostickers aan de achterkant van mijn gedichten. Of zegt u liever prozagedichten, of zegt u liever theateraal materiaal? Alles valt of staat met de toon van een werk. De zoektocht is wat te vertellen... maar vooral hoe. En met welk mogelijk effect. De belangrijkste vraag is, wát er moet worden onderzocht. Ter voorbereiding van mijn versie van de Medea van Euripides schreef ik voor de middencyclus van *Big data* een gedicht dat daar misschien een doorkijkje in geeft. De uitleg laat ik liever aan de recherche over.

5. TUSSEN BABY S EN LEUGENS

inmiddels goed op gang met mijn onderzoek naar de oorsprong van de leugen

ik raapte een babylichaam op dat ademde zonder kern
er zijn dacht ik, er zijn is er omheen zijn
gelukkig gaat het goed met baby, die van zichzelf doorlatend
baby bijpraten is traagwerk
dat lukt beter aan de kust, naast iets moois:
neem de zon of nee, de zee, neem de zee en haar superspeelse houdingen
mijn zoons zeggen dat ze groeien van het onmenselijke geschitter
voel de pulsjes, allemaal echt
maar de zee is ook keihard: klotsen, zwelgen, uitspuwen
ik zeg het niet graag, maar de zee is eerlijk
even tussen de vader en mij, vanwege het onderzoek:
had ik je nou betrappt op een aanloop
ging jij nou heimelijk springen
diep onder jou kleurt de zee van licht naar schuld, een noodsprong
dit weten mijn piepjonge zoons, die houden overdag niet van verkleinwoorden
maar een baby maak ik er niet gek mee
baby is de honger tussen toestand en verzadiging, zeg eens dierlijk eerlijk
dierlijk, eerlijk
nu kan ik verder, het is avond
baby wil mee en strekt zich in mijn armen
o, lief warmkloppend lichaampje versus jouw hart, een wak
sta je nou weer te twijfelen
gewoon springen, blijven springen
schippertjes, niet meer omkijken, wij gaan hup, naar huis

IETS OVER DE TOTSTANDKOMING

'Mijn Medea' heette de map in mijn laptop met Medea2.0-documenten. Er kwamen steeds meer slierten tekst in terecht. Anekdoten uit liefde en leven, liefst verknoopt zodat ik in de taal iets uit te rafelen had. Een kleine aanleiding, ja het begin van een paniekaanval, kon in belachelijke regels toch een mooie gordiaanse knoop worden, met behulp van één man, één vrouw en nog een vrouw. De hoofdrolspelers. Wat ik mezelf toestond was: de kraan vanbinnen open zetten. Bij gevolg was er op een dag in de zomer van 2019, na maanden stilte ineens de map 'Mijn Medea' met een Medea2.0-document van 199 pagina's. De tekst klotste over de plinten. Toen kwam Mirjam in beeld, mijn redacteur. Ze las het document en schreef: "Omdat het zo veel is, en zo flarderig en ik ook als lezer door de bomen het bos niet zie, heb ik als een snoeiharde boswachter gerood en geruimd."> Nou, Dat was een *realitycheck*. Ik had de humuslaag aangemaakt, maar Mirjam zag overal rare struiken uit de grond schieten. Ik zei: "Doe er wat aan." Je kunt wel als een Cerberushond voor je tekstplantage blijven zitten, maar de strijdlustige blik van een boswachter dwingt wel eens iets anders af. Ik heb één ding geleerd van het maakproces van Big data: wakker meebewegen is een even grote kunst als radicaal verzet.

IDA GERHARDT

Hoe zou Ida G. over 't jurybesluit van Barnas en Kosters denken? Eerder buitelde een mislukte jury van deze prijs over straat van ergernis vanwege het prioriteren van de balanceeract tussen vorm en inhoud. Ida Gerhardt had daarover onverbiddelijke standpunten (zelden op een enjambementje te betrappen). Deze jury koos onverstoorbaar voor mijn bundeltje, dat weliswaar zorgvuldig is vormgegeven, gevuld met mooie zwarte schutbladen gelet op de soms macabere inhoud en een prima lettertje dat wij het Lucebertlettertje noemen, maar evenwicht in vorm en

inhoud van gedichten was blijkens het juryrapport dus geen issue en dat lijkt me dan ook een criterium dat nu definitief de prullebak in mag. Ida Gerhardt kreeg tijdens haar leven zelf een flink bord prijzen te verstouwen waaronder in 1980 de PCHooftprijs. Bij die gelegenheid schoot ze een verdict de wereld in: "Omgang met poezie," betoogde ze uitdagend "is," (citaatje) "uitsluitend mogelijk bij volledige inzet" en die eist, hamerde ze verder, "volledig afzien van de eigen bedoelingen, in de zin van neven-bedoelingen, bij-bedoelingen, dat vraagt morele strijd, altijd opnieuw, en wie als dichter, als literator, of als criticus deze strijd met zichzelf niet aandurft, doet beter zijn industrie te staken." Ziezo. Is hier een nooduitgang voor mij? Aan welke bij-bedoelingen ze dacht verklapt Ida Gerhardt helaas niet en bij industrie hield ze vast de stam van het latijn 'struere' in haar fiere klassieke achterhoofd. 'Struere' als in: ordenen, ik moest dat natuurlijk wèl even opzoeken. 'Indu' als in ijverig, rijmt op bedrijverig. Industrie. Je bedrijf maar beter opgeven, zoiets dus, als je bedoelingen met je product hebt. Kan ik nog weg? Doorzichtige bijbedoelingen had ik volop, de namen van Ingrid Jonker en Medea stonden al jaren gebruiksklaar, anderen volgden hun Werdegangen eerder of schreven er over. Ik heb levens van anderen gebruikt. Ik heb het risico genomen mn werk als kitch te laten wegzetten. Ik had bijbedoelingen. Ik joeg achter de roofdieren van mijn geluk aan. Ik wilde een schuldvraag boven tafel krijgen. Iemand ter verantwoording roepen. Ik heb vrouwen in mijn bundel ruimte gelaten te breken of òp te strekken. Maar nooit te buigen. Nooit. nooit. Ze is hier niet in persona vanmiddag, dat is zo jammer. 25 jaar geleden stierf ze. Maar als Ida G. meeluisterde, had ze me dan op de vingers getikt? Tuurlijk. Waarschijnlijk vond ze er niks aan, die expliciete woorden van me in overderegelstromende zinnen en vergezochte enjambementen. Maar waar ze volkomen okay mee zou zijn is met vrouwen die breken maar ook weer opstrekken, nooit buigen. Nooit Nooit. Ik denk toch dat ze een pieplein duimpje zou opsteken in haar graf.

ARJEN DUINKER EN HAGAR PEETERS

Ik mocht Arjen en Hagar uitnodigen om vanmiddag voor te dragen. Ze wilden het! Hagar Peeters laatste bundel draagt een titel waarmee ze wat mij betreft op elk podium kan staan. "De schrijver is een alleenstaande moeder". Hagar liet me zien dat een persoonlijke geschiedenis lijnen in werk kan uitzetten, die je met je eindeloze speelse taalgevoeligheid om jezelf en luisteraars heen kunt leggen. Lijnen die verbanden leggen tussen intergenerationeel trauma. Zo belangrijk in deze tijd, waarin pijn moet helen. Iedereen praat over haar voordracht, ik ook, maar ik praat vooral over de overrompelende moed waarmee ze zich het vrouwelijk perspectief toeigent en vergroot. En hoe ik me daarmee verwant voel. Mijn fantastische compaan Arjen Duinker is een onwaarschijnlijke taaltovenaar. Voor alle duidelijkheid. Elke regel van een Duinker is sterk. Dat moet van hem en zo doet hij dat. Vanwege zijn levenslange onverzettelijkheid, zijn mesmeriserende vrolijkheid, zijn trouw en zijn waanzinnige tekeningen, vanwege dat ik zoveel leer van zijn gebrek aan onzin, zijn zin, zijn teveel aan vitaliteit en hij zal niet buigen.

Dat was het. Dank u allemaal!

Anne Vegter, 2 april 2022

*****(niet uitgesproken antwoord aan ML Rijnveld n a v niet-vertoonde video)

MLR

Marieke Lucas, je hoort me niet, ik hoor jou wel. Ik kan niet zeggen: “Ben zo blij als een koe met zeven uiers,” want die uitspraak muntte jij zelf, na bekendmaking van je Bookerprize. Je kreeg de Ida Gerhardtprijs editie 2020 en nu ik dus. Je bent de jongere broer waarop ik wel eens hoopte toen ik een buitenboy was in Friesland, tussen mn 8e en mn 16e, een die net als jij op laarzen door het weiland stampte, ijs en weder dienende. We kennen elkaar van ons werk. We laten zien dat het persoonlijke niet persé pervers is, maar als een perpetuum mobile van richting kan veranderen, om zich te ontworstelen aan onderdrukkende systemen. Dat je transformatie emotioneel of fysiek kunt verbeelden, in woorden. Schrijfbroers waren we. Jongens.